

Avis Nyheter.

Peking. d. 1 1 1

Man har för första gången i Kejsarens närvaro upfört et Franskt sorgespel kallad Cinna. Augusti mildhet, Skönheten och det högdragna uti de öfriga Charactererna hafwa gjort sitt rätta intryck hos åskådarne.

Jedo, Huswudstaden i Japan.

Kejsaren sielf roar sig med Öfversättning, och börjat med Elprit des loix och afhandlingen om Brott och och straff.

Ingen förnekas at komma in i Huswudstaden, och hwar en gör sig nytta utaf främmande Sögder. Sjelsmordet anses nu ej mera för dygd hos detta folket som har sunnit det wara et förtwiflans beslut, och ingen ting mindre än stort.

Ifrån Persien

Konungen wisar sig ofta utan den Persiska pragten, Zoroasters och Sadders heliga böcker läsas af honom med wördnad och nytta men Omar och Ali komma ej mer i fråga.

Ifrån Malabars Kusten.

Ankan * * wacker, ung och i sin bästa ålder har af hjertat begråtit sin Mans död som ensam blef lagd på båler; och sedan hon mera sörgt med hjertat än kläderna, har åter gift sig med en ung Man, som hon med lika ömhet älskar. Denna nya förening gör henne mera kär och wördad hos sina Medborgare.

Klagan. *)

Uti Dagbladet Wälsig. Tryckfrih. N:o 17. sidsta Skäcken, har jag nyligen läst den så kallade Stockholms Understolen. Jag har wid jämförelset af de för många år sedan samt för sednare tider utfärdade månads och andre Taxor, af Landimanna prisen och andre måttstäckar, sunnit

*) Insändt.

nit icke allenast sanningen af det som Publicola anfördt, utan ock at sådane Taxor som i förledit år och denne månad, icke existeradt sedan Sverige blef Sverige. Det är ibland annat så mycket mera upmärksamhet wärdt at Slagtare Embetet för denne månad sådt förhöjning på Edet Taxan, som Landmannas waror, såsom i synnerhet Creatur och spannemål äro nästan i lika pris som förut, äminstone på wiså orter, och åswen i Stockholms stad, ehuru Landtman merendels rättar wärdet af sine Creatur efter Stockholms Taxorne. Hwad wärkan dessa medfördt har ibland alla andra fattiga utan lön, den fattige löntagaren sådt erfara på spisqwarteren där de flästa Portioner af dåliga matbitar blifwit upsatte til 50 Proc. innom någre wcekör, så at man för et plåstykke nu mera icke kan äta sig mått, hwartil åswen bidrager de uppenbart olagl. uphandligar af Fogel och andre waror som utan åtal å Torgen förelöpa af de så kallade upköpare som denne tiden slagit under sig all Norrlands Fogel och sälja den med 100 Proc. skinneri til wiså förnåma och rika hus. At dessa Taxor åswen influerat i Landsorterne, har man ock årfarit. At wederbörande skulle wara belåtna med lågre Taxor, tyckes bewisas ibland annat därå, at en del af Bryggare Embetet härstådes i denne tryckande tid försälja godt dricka under Taxan, och det ändå med deras utkomst, hwilket så mycket mera hedrar dem ibland Stockholms Børgerskap, som deras wilkor i så betydande del blifwit förminskade genom förlusten af brånwins tilwårkningen och det mångfaldiga fuskande utom Societeten samme Embete måste widkännas, så at de med större skål, än Røttmåglare och Fiskmåglare kunde förså Taxorne, om icke en Christelig ömhet, Heder och öfwertygelse om laalig utkomst härtil wore rätta orsaken. Jag skulle til deras wål förjentat loford namngifwa desse Heders Mån af Bryggare Societeten, af hwilka åswen en del aflåmnadt för billigt pris wed til fattiga hopens hjelp, om jag icke wore öfwertygad at et wärdigt tankesätt och des utöfsning icke åskar et såfångt och smickrande berödm som för alla wåltänkande altid är osmakeligt. Emedlertid och då både på Källare och andre Spisqwarter dricka och matwaror dageligen förhöjes efter det Taxorne tiltaga, så önskas at detta angelåagna ärende måtte komma til högga wederbörandes närmare pröfsning. Då ingen twiflar om ändring.

Mera och utförligare en annan gång.

N:o 32 utkommer den 3 Februarii.

Stockholm, tryckt hos Carl Stolpe, 1783.

Dag = Bladet :

Wälsignade Tryck = Friheten.

Tredje och Sidsta Stäcken,

N:o 32.

Stockholm den 3 Februarii 1783.

Slutet af den Österländska Kejsarens Tal til sin Thronföljare
se N:o 27 och 29 Sidsta Stäcken.

Dina gränstor böra vara wäl bewarade. Befäst Städerna som ligga där och inlägg tillräckliga Garnisoner. Hvad det inra af Riket beträffar, bde du ej trycka det med nya Fästnings arbeten eller med Krigsfolk.

Wünska ej din Armé, du blesive derigenom föraktad: men öka den ej heller, för at ej berunga dina Undersätare.

Rättsvisan är din Throns stöd. Din första omsorg bde vara at den skapas ovrängd och utan tids utdrägt ibland dina Undersätare.

Waka i synnerhet på Domarena, då du tillsätter inga andra än kunniga och wana i syflorna, så behöfwer du ej affätta dem för Ämbetsfel som ske af okunnighet. En Dommare bde vara säker at de Storas myndighet ej kan skada honom. Men war obewekelig emot alla dem som med wett och wilja wränga rättvisan, eller af egennyttia wilka derifrån.

Tag dygdiga och redeliga Män til Tribunal Chefer. Du behöfwer deras förtroende hos folket. Aldrig ikullkastar då et illa sinnadt Parti din Thron, hvars glants ökar de förras ära. Ellåt Domstolarne at på wist sätt wara folkets röst, och at placera sig emellan dig och den minsta torparen, för at med frihet tala för honom. Beröm dem, då de med ära och frimodighet afråda dig det som är din Höghet mindre wärdigt. Folket har all tillförsigt för en Regent som skattar rättvisan hdgre än sitt intresse. Bibehåll i helgd Domstolarnes wanliga bruk, hvarsförutan ast blic Arbitrairt. I allt tag oryggeligen tiden och de utsatte dagarne. Du kan ej gynna en Medborgare utan at trycka den andra.

Re-

Recommendera aldrig någon sak hos en Dommare, eller som är det samma, lått honom aldrig förstå huru du wil at Domslutet skal bli. Du skulle då handla som en Guds fiende, som en Tyrann, som en Hedning, i det du sökte förföra redeligt folk och fördömma en oskyldig eller befrid en skyldig. O min Son; glöm aldrig denna lärdommen! Hvarken du eller Dommararen dömer — det är Lagen.

Wälg aldrig sjelf Domare uti enskildt sak; det må wara Civil eller brottmål. Det folk håller den brottliga för oskyldig, om han dömmes af en Domstol som är Arbitrairt formerad, eller sammansatt af Favoriter.

Var ofta tistådes wid högsta Domstolen och undersök stundom sjelf Protocollerna; denna lilla möda wärkar på Dommarerna, som derigenom så känna ditt rättwisa tankesätt.

Straffa intet hårdt och grymt, öfwerse med fel, wet at du felar sjelf liksom andra, men lemna aldrig grofwa brott såsom förräderier, mord och roffverier ostraffade. Spara lif, men då du spar dem, så laga at de ej stupa småningom i uelhet och elände, ofta et mera tyranniskt straff än at mista det på afrättsplatsen.

Tillåt ej at man under något sken pålägger nya skatter, eller at man ökar pålagorna. Bli du mera rik då dina Undersätare utarmas? at berarens tillräckeliga utkomst lemna honom krafter at förbättra de redan opodsade sålten, och uptaga dem som ännu ligga i linda. Främlingar undertryckta af Tyranniska Furstar skola hos dig anhålla om tistånd at i ditt widsträckt Rike formera nya Colonier; dessa bägge medel föröka din inkomst, just derigenom at du ej för högt beskattar afkastningen. Gläd dig då en Undersäte kan, utom det nödwändigaste, hafwa något öfwer til sina nöjen. Dina Undersätare äro menniskor, och hafwa samma känslor som du.

Underhåll wägarne i et säkert och beqwämtligt tistånd. Beskydda de Handlande, de äro Rikets stöd. Hedra dem; Thronens pragt är frukten af deras arbete. Jag har ej haft tid at upmuntra sjöfarten, kusterna äro ännu öde. Påminn dig at Handelsn til lands har gränstor, men at den til sjö utsträcker sig oändeligen. Det är genom den som Venedig blifwit en Drottning; den war i början blott en fiskare koja. Beskydda alla fria konster; upmuntra dem genom berdm, och hedrande föresråden; men ej genom penninge förskotter, som förstöra de Handlande, emedan de företaga sig mera än deras krafter tillåta. Anse upfinnaren af en nyttig sak som en Rikets wälgörare, och den för din bästa wän som

underwisar dig sättet at bättre plöja dina fält. Vårdera en wäl odlad åker framför alla lust trädgårdar; grunden til alt förtråde bör wara det allmänna bästa.

Du blir rik och mächtig om Asien är folkrik: det är rätta och kanske enda medlet at vinna batailler, at samla Stater. Et obebodt Paradis är onyttigt. twista ej at et för mycket folkrik land kan föda sina Inbyggare, det blir snarare en trädgård. Ju större et land är, ju swagare är det, om Inbyggare felas, des gränser blifwa illa agtade, och hjälpen är långsam.

Gouverneurerna böra föreställa Monarquens Höghet: det gagnar dem at äga et anseende som bidrager til de mindres undergifwenhet. Provinciernas Police, Handels bibehållande, och åkerbruket är dem ansettrodt. O min Son! wälg dem med urskillning; det är ifrån detta wal som Asien skal dömma om dig. Du bör gifwa dem en fullständig instruction; de skola af den finna folk mängden i landskapet, des inkomster, hwad naturen eller konsten (som är handel och arbetsamhet) där afstrar, de skola där läsa de regler efter hwilka de böra styra. En ödemark bör ej styras som et uodlat fält. Städerna äro et Rikets Statskammare, men hwar Landet bör ändå med den största omsorg wärdas. Det är fördelaktigt för Riket at folket winner sitt bröd wid sin anletes swett; det stärker dem och bibehåller dem medelst måtteligheten wid hälsan; det är där som man finner ämnen til krigsfolk. Städerna äro för Handels och Konstnärer. Konsterna göra större framsteg då de som öfwa dem äro tillsammans. Städerna äro äfwen försäkringar mot fienden. Urom dem wore ofta flacka lander til förfäring.

Beskydda värdre Städerna; bemöda dig at försä dem med sticketiga Cyresmän, och Huswud Städerna med erfarna Förståndare. Betala dem så at de ej behöfwa några bi- inkomster; gif dem hopp at genom sina skyldigheters uppfyllande ernå ännu högre Amberen.

Understödd Städerna med någon hjälp. Anså et wackert Borgarehus som et af dina Stott. Det bidrager mera til Rikets nytta än Hystaspi- ka Collosserna. Wackra hus äro blomster-käddor som quarhålla Medborgaren under din Spira. Den som har något at förlora, gör sig lättan brottslig.

Asiens Climat är brännande och des wägar incommoda under hettan, Landet är skoglöst, upmuntra värdre ditt folk til trädplanteringar. De fluggriska högderna gifwa då watten, och de ofrukbara fälten förbättras om de få watten. En jerdiorfwa som göres fruktbar, är så mycket wärd som 20 hwilka du winnet af fienden.

Dina

Dina Råds Herrar må vara dina ögon, men tillåt dem ej at twara dina händer. Om de hade tillstånd at straffa, skulle tör hända deras arbitraira myndighet förbytas i tyranni; men de böra waka öfwer Religions, rättwisans, Policens och Financens handhafwande; med et ord, öfwer alt hwad som angår det allmänna bästa. Beskydda dem så länge öfwer rala sanning. Under ditt skygd frukta de hwarcken Favoriternas hot, de Förnamas konstlingar eller folkets knorr. En wis Furste bör dock wara upmärksam på folkets röst: den är som en långt bort warande äska; blippen följer om man ej är angelägen at fördela den: Sanningens röst är alltid wördnadswärd, och den bör komma från dina närmaste Wärd. Den bör ej förtiga de Storas wäldsämhet, Gouverneurernas lättja och Upbördsmännernas nedrigheter: Deras skyldighet är at för Thronen framdraga det förtryckta folkets suckar; och då är det din at hårtill undersöka orsakerna, och på alt sätt förhindra framgången af det onda som börjar utspriida sig.

Ditt Råd är skyldig dig den största waksamhet, och jag säger ännu en gång den renaste sanning. Om det uppfyller sitt wigtiga kall, så bör du hedra det med din största nåd och ditt närmaste förtroende — då man ej kan supponera at det handlar annorledes, kan man ej heller supponera at du skulle anse dem med onåd.

Jag har til en del utstakat för dig min Son! den wåg som leder til den sanna lyckan, sådan som jag har den mig bekant. Utlong *) dögnögd, om han får hoppas at du följer den.

* * * * *

*Chinesisk Sann Saga **)*

Jag til en Mandarin helt ödmjukt skref et bref
 Men en Spion kom in, gronderade och swor
 Alt uti denna tid en ärlig illa för:
 Han stal et Epigramme och straxt på dörren dref
 Och med en blyxtlik fart til Mandarinen kref
 Som uti denna Vers sig förotämpad tror
 — Hur geef det med mitt bref? — Hans Nåd det sönderref.
 Den andra seef en winck och därtill et par sfor.

*) Så kallades denna Kejsaren, om hwilken man widare kan läsa hos den Stora Haller, Insändaren.

***) Insändt.

Dag = Bladet :

Wälsignade Tryck = Friheten.

Tredje och Sidsta Skåcken,

N:o 33.

Stockholm den 7 Februarii 1783.

Sortsättning på Utdrag af *Helvetius* *) Se N:rer 88
och 91. Andra Skåcken.

En Furste som ej lifwas af kärleken för drän, och det Allmänna bästa; kan ej draga andra til sitt Hof än de, som med honom hafwa lika begär, lika smak, lika fördommar, lika affigter, lika nöjen; han omgifwes aldrig af andra än sådana lastbare menniskor hwilka den Allmänna häanden kallar Smickrare.

Poëten Saadi säger: „De fläste Prinsar äro så känslolöse för Sanningens språk, de hafwa så sällan behof af dygdiga och upriktiga wänner, at det merendels är et tecken til en allmän olycka, när sådana dygdiga menniskor wisa sig wid deras Hof. De blifwa aldrig kallade förran i det yttersta, och då Staten redan är så godt som förlorad.

Den som är utan heder och utan enwighet, är en fullkomlig Courtisan, (Hof: Karl) sade Hertigen af Orléans.

En

*) Anonymen som förut insändt och ännu behagat lofwa flera stycken af benna i Fransrike så åstade och af en stor och oplyst Regering där så protegerade Auctoren, får jag härigenom betyga min största tacksamhet och erkänsla — En Swensk som af Historien känner sitt land och dess Regerings omfliften från den fördömda Despotisme såsom i Christian Den Andras tid, til en olycklig Aristocratie och ännu ystare Anarchie, såsom för 10 år sedan, kan ej annat än läsa Helvetius med et slags högmöd och glädje öfwer wår nu warande lycksalighet, en naturlig följd af den år 1772 med hela Nationens så innerliga glädje antagna rätt fria (det wil säga ifrån allt sielfwäld och alla misbrub ränsade) Sälla och Kongliga Regering.

Utgif.

